

Başvuru /Received: 21 Eylül/September - 2023

Kabul /Accepted: 25 Aralık/December - 2023

Türk Folklor Araştırmaları, 2024, Sayı 368, 154-156, e-ISSN 3023-4670.

https://www.turkfolklorarastirmalari.comMakaleler/1092232426_Cengiz_otoetnografik_calismalar_SON.pdf

OTOETNOGRAFIK ÇALIŞMALAR NEDEN İLGİ DUYDUĞUMU ANLA(T)MAYA YÖNELİK BİR GİRİZGÂH DENEMESİ

Serpil AYGÜN CENGİZ*

“Kısa otoetnografik metnim görelilik olarak küçük olayların ve hikayelerin içsel ve dışsal süreçler ile olayların zenginliğini nasıl gizlediğini göstermektedir. Her deneyimin ve özellikle de kişisel ilişkilerin analizi duyarlılık ve özenle yapıldığında, bir kişinin kimliği ve dünyadaki konumu hakkında çok şey ortaya çıkarabilir. Gerçekliğimiz, en önemli gözlemler için verimli zeminlerle doludur.”ⁱⁱ

Amia Lieblich

“Araştırma daha öznel yapıldığında aslında daha da nesnel olmaktadır.”ⁱⁱⁱ

Arthur Bochner

Fiziksel olarak terk edilmek veya şiddetli taciz görmek gibi ciddi travmalar yaşamamam da ağır ailevi nevrotik sorunlar nedeniyle oldukça mutsuz bir çocukluk ve ergenlik geçirdim. Bu durum beni psikoloji, felsefe ve maneviyatla ilgilenmeye ve uzun yıllar sürecektir terapiye başlamaya sevk etti. Aldığım çeşitli destekler sayesinde yavaş yavaş bu içsel ıstıraptan kurtuldum ve birçok başarısızlıktan sonra mesleki ve duygusal açıdan gelişebildim. 40 yaşına doğru, sonunda kendi kendime, hem dengesiz –ki uzun bir iyileşme ve içsel gelişim yolculuğuna çıkmamı sağlayan buydu- hem de her şeye rağmen toparlanma yolunda kaynaklar sağlayabilecek kadar sevgi dolu bir ailede doğduğum için şanslı olduğumu söyleyecek noktaya geldim. (Frédéric, 2022: 9)

Makalem in ilk paragrafını ben yazmadım. Yazmış olabilirdim.^{iv}

Kaynaklar

Bochner, Arthur P. (2017) Heart of the Matter -A Mini-Manifesto for Autoethnography. *International Review of Qualitative Research (Special Issue: Manifesting the Future of Autoethnography)*, Spring, Vol. 10, No. 1, 67-80.

* Prof. Dr., Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Halkbilimi Bölümü, serpilayguncengiz@gmail.com, ORCID ID:

Lenoir, Frédéric (2022) *Öngörülemeyen Bir Dünyada Yaşamak*. Çev. Murat Erşen.

İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Richardson, Laurel - St. Pierre, Elizabeth Adams, St. Pierre (2005). Writing: A Method of Inquiry. In N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Eds.), *The Sage Handbook of Qualitative Research*. Sage Publications Ltd.

Tamas, Sophie (2011) *Life After Leaving : The Remains of Spousal Abuse*. California: Left Coast Press, Inc.

ⁱ Üç farklı enstitüde yazdığım yüksek lisans tezlerimde (1996'da Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde, 2008'de Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsünde ve 2016'da Konya Necmettin Erbakan Eğitim Bilimleri Enstitüsünde) ve doktora tez çalışmalarımda (2005'te Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde ve yine aynı Enstitüde tamamlamadığım ikinci doktora tez çalışmamda) metinlerimin dilinden her zaman rahatsız oldum. Bu metinlerde farklı bir yazım biçimi kullanabileceğimi hep düşledim, ama bunu nasıl yapacağımı bilemedim. 2005'te doktora tezimi tamamladıktan yıllar sonra "Departing Radically in Academic Writing" gibi değişik grupları keşfettiğimde, *yeni etnografideki* tartışmaları okumaya başladığımda ve bir araştırma yöntemi olarak otoetnografiyle tanıştığımda aradığımı belki de bulmuş olabileceğimi düşündüm. Alternatif akademik yazma biçimlerinden haberdar olduğum bu süreçte beni okurken sarsan örneklerle tanışmak bakış açımı çok genişletti. Örneğin Sophie Tamas'ın kitaplaşan doktora tez çalışmasında (2011) atıf yaptığı araştırmacıların diyaloglar şeklinde birbirleriyle konuştuklarını veya Tamas'ın doktora tezinde kendisinin alter egosuyla araştırma konusunu tartıştığını ve köpeğinin de bu konuşmalara dahil olduğunu gördüğümde akademik metinlerimizin bizi, yazarken, okuyanları da okuma edimleri sırasında etkileyecek, değiştirecek yazma biçimleri olduğuna ve farklı bir akademik dünyanın varlığına duyduğum inancım pekişti. Şu anda bu yazıyı yazarken korkularımda, endişelerimde, hayallerimde akademide hiç de yalnız olmadığımı görmenin sevinciyle okuma listeme eklediğim son kitaba da değinmek isterim: Elizabeth Mackinlay ile Karen Madden'in editörlüğünde 2023'te Routledge yayınevinden çıkan *Departing Radically in Academic Writing: Alternative Approaches to Writing and Methods in Qualitative Research* başlıklı kitap. Sonnotları ana metinden daha uzun olan bu kıpkısa yazıma değer vererek *Türk Folklor Araştırmaları* dergisinde yer veren editör Prof. Dr. Metin Karadağ'a teşekkür ediyorum.

ⁱⁱ Yazımın ilk epigrafında Amia Lieblich'in "The Experience of Sitting to have my Portrait Painted; Small Autoethnography" başlıklı yazısından (<https://www.souellette.com/musings/the-wisdom-of-the-model-amias-story>, 10.09.2023). Amia Lieblich'in New York Şehir Üniversitesi'nde (CUNY) psikoloji profesörü olan Suzanne Ouellette'e 2010 yılında iki hafta boyunca poz vererek yaptırdığı portresinin hikayesini (mekanı, hissettiklerini, ressamla ilişkilerini, yaş almasına bakışını, "narsisizm" ve "bakış" üzerine neler düşündüğünü) anlattığı bu yazısında (metnine ek olarak sonunda ortaya çıkan portresi de dahil) süreci gösteren fotoğraflar var. Önce bu hikayedeki imgeleri, özellikle Amia Lieblich'in portresini hayal edip ardından bağlantıyı tıklamanızı öneririm.

ⁱⁱⁱ Yazımın ikinci epigrafı (eşi Carolyn Ellis'la birlikte otoetnografinin yerleşip yayılmasını sağlayan) Arthur Bochner'in "Heart of the Matter -A Mini-Manifesto for Autoethnography" başlıklı yazısından (2017: 70). Bochner bu yazısında Ruth Behar ile Georges Devereux'nün metinlerinden yola çıkarak araştırmanın öznel yapıldığında daha nesnel olacağını savunuyor (2017: 70). Bochner, otoetnografi üzerine yazdığı bu manifestosunda klasik etnografik metinlerdeki nesnellik savını eleştiriyor. Benim açımdan da can alıcı olan problem, akademik metinlerde (pozitivist bir perspektifle ele alınarak zorunlu koşul olarak dayatılan) nesnellüğün araştırmacının metinde görünmesine engel olması ve asıl tartışılması gereken sorunların da böylece elimizden kayıp gitmesi ve sosyal bilimlerde üretilen çok sayıda akademik metne rağmen dünyanın (yazanların ve bu metinleri okuyanların) değişmemesi sonuç olarak kanımca akademideki en önemli problemlerden biri.

^{iv} Sosyal bilimlerde akademik metinler için alışlageldik yazım biçimlerinin eleştirilmeye başlandığı ve yeni biçim arayışlarına girildiği bir dönemdeyiz. Laurel Richardson ile Elizabeth Adams St. Pierre "Writing: A Method of Inquiry" (2005) başlıklı yazılarında yeni biçimlerin denendiği metinleri deneysel çalışmalar olarak görmek yerine bu

bu yeni üretimleri peşine düşülen, istenen temsiller olarak görmenin çok daha değerli olduğunu söylüyorlar. Richardson ile St. Pierre yaratıcı analitik pratikler yazma sürecini ve ortaya çıkan metni birbirine çok derin bağlarla bağlı olarak ele alıyorlar ve bu bakış açısına göre ortaya çıkan metnin üretim biçiminden ve bilme yönteminden ayrıştırılamayacağını savunuyorlar. Makalenin yazarlarına göre bu çalışmalarda aranması gereken dört temel kriterden söz edilebilir; birincisi metnin toplumsal yaşamımıza katkıda bulunup bulunmadığı, ikincisi metnin estetik değerinin olup olmadığı ve metnin kendisine yönelik yorumlayıcı tepkileri davet edip etmediği, üçüncüsü metnin düşünümsel olup olmadığı ve dördüncüsü de metnin duygusal veya entelektüel olarak okuru etkileyip etkilemediği ve okuru yeni araştırma pratikleri denemeye veya harekete geçmeye yönlendirip yönlendirmediği. Burada benim de sorgulamaya çalıştığım bilimsel bir makalenin ortalama uzunluğunun da ortadan kaldırılabilir bir nitelik olarak karşımıza çıktığı kanısındayım.